

Patrice Van Eersel

Mallász Gitta londoni utazása és találkozása a Bhagavad-Gítával¹

Egy nap Gitta beviharzott a műterembe és sugárzó büszkeséggel jelentette barátainak: „Képzeljétek, repülőbérletet kaptam Londonba, annyiszor utazhatok, ahányszor csak akarok!” Mindenki ujjongott. Mint kiderült, ezt annak a plakátnak köszönhetette, amelyet korábban a Magyar Vasúttársaság számára festett; ezen egy népviseletbe öltözött öthatéves kisfiú szemérmesen mosolyog a háta mögé rejtett virágcsokorral a kezében. Ez a plakát keltette fel egy angol hölgy figyelmét, akit éppen egy Rotary-típusú klub londoni Claridge szállodában tartandó jótékonyági vacsorájának szervezésével bíztak meg. A klub potentátjai a magyar népies stílusú dekoráció mellett döntöttek – akkorban a britek jóindulattal fordultak a magyarok felé. És íme, ez a hölgy a magyar kulturális attasé londoni irodájában rátalált a Mallász Gitta által tervezett reklámplakátra!

Néhány nap alatt megkötötték a szerződést: Gitta megrajzolja a Claridge-ben tartandó jótékonyági est teljes ünnepi díszítését. Ez egy Old Budapest bál lesz! Gitta feltételként szabta, hogy annyiszor utazhat Londonba repülővel, ahányszor csak akar, amihez az angolok szívesen hozzá is járultak...

A plakátok egyébként mindig szerencsét hoztak Gittának. Nem sokkal korábban pert nyert egy német utazási irodával szemben, amely engedélye nélkül használta fel egyik reklámplakátját. Az ügy végül békésen rendeződött, az iroda kárpótlásul Gittát egy óceánjáró, északi sarkkört is útba ejtő hajóútra hívta meg. Természetesen ő lett a hajó királynője, különösen akkor, amikor aggodalom nélkül merítkezett meg a hajó medencéjében, amibe a matrózok vaskos tréfából egy tengerből nemrég kifogott kiskókát engedtek.

¹ Részlet Patrice Van Eersel: *La Source Blanche. L'étonnante histoire des Dialogues avec l'ange*, Grasset, 1995 című könyvéből, melyben Mallász Gittával való találkozásáról számol be. Mallász Gitta magát Az angyal válaszol írnokának nevezte. A Tanítást Dallos Hanna közvetítése alapján jegyezte le a második világháború éveiben. Ez a könyv előbb francia fordításban (1976), majd először 1988-ban, s utána csak 2005-ben jelent meg magyarul a Fekete Sas Kiadó gondozásában.

Gitta úgy érezte, az angol kiállítással a dolgai komoly irányba fordultak. Egyik napról a másikra fontos személynek érezhette magát. A háttérben Hanna és József aktívan együttműködtek vele az előkészületekben. Festett díszítések és petróleumlámpák, cifra fapadok és népi ruhák, kocsmaasztalok mintáit rajzolták... Minden tárgy jelentős, minden apróság fontos volt, ami csak kellett egy hagyományos magyar falu megjelenítéséhez.

Gitta végre repülőre szállt. Roppant élvezte élete első repülőútján a világot felülről látni. Vidáman szállt le Londonban. Sportos megjelenése, közvetlen természete azonnal megnyerte az angolokat. Szponzorai egy lordnál szállásolták el, akinek agglegény fia hamarosan már elepedt a vágytól, hogy Gittát feleségül vegye. Gitta ugyan semmiképpen nem akart férjhez menni, de óvatosan kellett viselkednie, nehogy megsértse vendéglátóit. Gitta történetei soha nem mentesek a vakmerőségtől és hát... egy csipetnyi kegyetlenségtől sem. Olyan játékokkal provokálta a fiatalembert, amelyekben biztosan nyer. Azt kérte tőle, hogy a magyar díszlet méterben megadott méreteit számolja át angol mértékegységekre – hüvelyk, láb, yard –, amit a szerencsétlen fiú a hagyományos matematika eszközkészletével próbált megoldani, míg Gitta ugyanezt tízszer gyorsabban végezte el egy titokban használt logarléc segítségével. A gyönyörű magyar lány gyorsasága letaglózta a kérőt, akinek Gitta aztán nevetve magyarázta, hogy nem mehet feleségül egy nála rosszabb matematikushoz.

Amikor visszatért Budapestre, a helyzet még kényesebbnek bizonyult: a felsőbb osztály tagjai vették körül mindenfelől és elszántan udvaroltak neki. „A magyar társadalom krémje, – írta később - ...és a tönkrement kisnemesség hajadonjai remélve, hogy általam meghívást kapnak erre a különlegesen előkelő estélyre, mind arról álmodoznak, hogy megismerhetik életük lordját.” És eljött a londoni jótékonysági gála napja. Gitta egész délután izgatottan szaladgált a Claridge egyik végéből a másikba, ahol utasításai szerint az utolsó simításokat végezték. Valamennyi londoni újság az ő festői díszleteit, művészetét méltatta. Gitta szárnyalt. Úgy gondolta, semmi kétség, ő lesz az est csillaga. Ugyan a király és a királyné végül nem jelent meg, az angol udvar nagy része rajongva dicsérte dekorációs tehetségét. Ahogy az első vendégek kezdtek megérkezni és felgyúltak a lámpák, Gitta eufóriája a csúcspontra hágott. Ott állt pompás magyar népviseletben a színpadon, a még összehúzott függönyök mögött, és szigorúan rendelkezett az utolsó simításokat végző munkásokkal. Egyikük a végső sietségben a színfalak mögött egy hatalmas

mestergerendát cipelt át és hirtelen mozdulata Gittát fejbe kólintotta. Erős ütés érte a halántékát, ájultan zuhant a földre. Amikor magához tért, nem látott semmit, csak azt érzékelte, hogy mindenki körülötte tolong, jégkockákat hoznak és árnikás borogatást, sőt, egy jókora nyers marhaszeletet nyomnak az arcára. Gyönyörű népviselete tele vérfolttal, hasító fájdalom a fejében, csak annyi a vigasz, hogy a szeme nem sérült meg. De a dicsőséget hozó estnek vége lett.

A “sztár” az éjszaka leple alatt, bekötött fejét kalap alá rejtve, lopva hagyta el az ünnepséget. A többiek nélküle élvezték a pazar estét, Gitta pedig kétségbeesve vívódott önmagával, látta, milyen groteszk helyzetbe került, kereste a történetek értelmét. Félrevonult egy mosdóba, mélyeket lélegzett és egyszer csak valamiféle “déja vu” érzés hatalmasodott el rajta. Látta magát kislánként Tirolban, ahogy nagyapja mellett csodálja a vöröslőn izzó naplementét. Egy ismeretlen eredetű, mély nyugalom, a benne megnyíló hatalmas tér a gyermekkorában csodált hegyek végtelenségét idézte fel. A híres londoni szálloda mosdójában egyedül, bekötött fejjel Gitta felkacagott: „Ebben a pillanatban elárasztott az isteni szeretet!”

Meglepő fordulat volt ez: minden rosszul megy és hirtelen leírhatatlan öröm tölti el! Megértette, hogy a fejére mért ütés nem véletlen baleset volt. Látta magát a Claridge színpadán hiún és ostobán, egy társasági est fényétől elvakultan repkedve a büszkeségtől, amikor valami (valaki?) hirtelen megállította. Valami vagy valaki, aki jót akar neki?

Hanna, Gitta és a szamszara

Gitta bekötött arccal, de sugárzó mosollyal tért vissza Budapestre. Hanna azonnal megérezte, hogy barátnője mély változáson ment át, egy új életszakaszba lépett. Közelgő születésnapjára a Bhagavad-Gítá² egy szépen bekötött példányát adta neki ajándékba. A hinduizmus szent könyvében Krisna, a Legfelsőbb Istenség adja át barátjának, Ardzsunának az örökérvényű védikus tudás lényegét. Gitta úgy vetette magát a szent

² Ui.: Bhagavad-Gítá (magyaros átírásban) jelentése: A Magasztos Éneke. Áthallásosan azt lehetne mondani, hogy Mallász = malasztos, (malaszttal teljes) magasztos; Gitta = gítá, ének. A *ford. megj.*

műre, mint egy krimire, és innentől a Bhagavad-Gítát mindenhová magával vitte. Kedvenc részei a teremtető és teremtmény közötti szeretetről szóltak...

Végül halld meg tőlem a mindennél titkosabb, legmagasztosabb ígét; fölöttébb kedvellek, ezért javadra szólok.³ (BG.18.ének, 64 vers)

Hagyd el minden kötelességedet, egyedül nálam keress oltalmat, s én minden bűntől feloldozlak, ne aggódjál.(BG.18. ének, 66. vers)

Nincs senki, aki jobban kedvemre cselekednék, mint az ilyen ember, és nem lesz a földön senki, akit nála jobban kedvelek. (BG.18.ének, 69. vers)

Gittát mélységesen megérintette Ardzsuna belső csatája, amikor Krisna, Ardzsuna herceg kocsihajtójaként, megpróbálja meggyőzni a királyt, hogy harcoljon: a seregek mindkét oldalon készen állnak. Ardzsuna, miután felül a harciszekerére, megragadja a kagylókürtöt, amellyel meg kell hirdetnie a harc kezdetét. Mégis, amikor belefúj a kagylókürtbe, hirtelen úgy érezte, lábai megrogynak, és a szája kiszárad. Megingott, és azt mondta barátjának, a harci szekerét hajtó Krishnának:

Nem vágyom a győzelemre, Krisna, sem királyságra, sem pompára. Mit ér nekem a királyság, mit a gyönyörök, mit az élet? Akik kedvéért királyságra, gyönyörökre, pompára vágnék, azok itt állnak csatára készen, életükről és vagyonukról lemondva: tanítók, atyák, fiak, nagyatyák, nagybátyák, apósok, unokák, sógorok, atyafiak. Nem akarom megölni őket, még ha ők ölnek is meg engem, Krisna, a Három Világ uralmáért sem, nemhogy a föld birtokáért. (B.G.1. ének, 32-35. vers)
Krisna így fordul barátjához:

³ Noha Gitta egy másik fordítást kapott Hannától, az nem áll rendelkezésünkre, ezért valamennyi részletet Vekerdi József leghitelesebb magyar fordításában idézzük: BHAGAVAD-. A Magasztos Szózata. Szanszkrit eredetiből magyar prózára fordította szó szerint, az utószót és a jegyzeteket írta: Vekerdi József. Terebess Kiadó, Budapest, 1997
Elektronikus kiadás: <https://mek.oszk.hu/00100/00160/index.phtml> (2026.05.21)

Szánalommal eltelt, könny-fátyolozta szemű, kétségbeesett Ardzsunának e szókkal válaszolt Madhu leverője: Honnan támadt benned ez a csüggedtség veszély idején?... (B.G.2. ének 1. és 2. vers) Ardzsuna pedig így válaszolt: Gyengeség hibája béklyózza lelkemet, elmém nem tud a Törvényben eligazodni. Téged kérdezlek, világosíts fel: mi a helyes? Tanítványként esdek hozzád: oktass! (B.G.2. ének 7.vers)

Krisna ekkor elengedte a gyeplőt és odament barátjához. Tudta, hogy ez a lehangoltság nem szeszély, hanem a szellem mélységes szorongása. Ardzsuna abban a pillanatban nem látott okot a cselekvésre. Krisna ezért úgy döntött, hogy időt szán arra, hogy segítsen neki, beszéljen vele, megértesse a cselekvés nehéz útjának értelmét. Elmagyarázta Ardzsunának, hogy győzelem és vereség, öröm és bánat, az emberi cselekvés minden szokásos célja iránt közömbössé kell válnia, és hogy az emberi tettek minden eredménye átértelmeződhetik: fehérből feketévé válhat, de fordítva is megtörténhet ez.

Cselekedni anélkül kell, hogy a cselekvés gyümölcsére vagy bármilyen természetű haszonra gondolna, amelyet a cselekvés eredményezhet. (B.G.4. ének 1-2. vers)

Nem törődni a cselekvés gyümölcsével? A jelen pillanatban csak magával a úttal törődni? Magaddal harcolni? Gittát nem ijesztették meg ezek a merész kijelentések. Készen állt arra, hogy teljes gózzal belevágjon abba, amit keletebbre a „nagy dzsihadnak”, a nagy “szent háborúnak” neveznek, annak a harcnak, melyet önmagunkkal szemben vívunk. A fizikai háború a “hitetlenek” és a “hamis hívők” ellen a „kis dzsihad ” nevet viseli.

A saját magunkban rejlő ellenséggel vívott küzdelem nem könnyű, mert az ellenfél ravasz és a legnemesebb szándékok mögé is elrejtőzhet. Pontosan ezt próbálta Hanna magyarázni tanítványainak. Honnan jött Hanna tudása és belső biztonsága?

Vannak olyan beavatási szintek, amelyek láthatatlanul áthatják a materiális világot. Hanna és József meg voltak győződve arról, biztosan tudták, hogy egy másik életben már találkoztak. Amikor még a müncheni Képzőművészeti Főiskolán tanultak, Hanna és József egy éjszaka kettős álmot láttak. József megkötözött kézzel és lábbal állt egy szekéren, amely egy vesztőhelyre, a máglyára vitte. Hanna zokogva szaladt a szekér után a kíváncsiskodó tömegben.

Az álomban látott jelenet a középkorban, Nürnbergben játszódott. Hanna a tömeg oldaláról látta a jelenetet, József a máglya felől. Amikor felébredtek, rájöttek, hogy álmaik találkoztak egymással és ez megerősítette bennük azt a homályos, de biztos érzést, hogy „valahonnan” már régóta ismerik egymást. Mivel vádolták a „középkori Józsefet”? Nem tudták. Csak ezek a nyers képek maradtak meg. Hannát és Gittát is hasonló, „valahonnan már ismerjük egymást” érzés kötötte össze.

Amióta Gitta megismerkedett a hindu mitológiával, úgy érezte, Hanna és az ő “szamszarája ” egy: találkozásuk szükségszerű esemény. Egyidőben voltak terhesek velük édesanyáik. Hanna koraszülötként, egy héttel előbb jött világra. Megelőzte Gittát a születésben, noha Gitta volt a heves és türelmetlen egész életében, talán már édesanyja méhében is. A két barátnő gyakran viccelődött egymással „keresztbe” születésük kapcsán: „Te mindig mindenben első akarsz lenni!” – élcelődött Hanna. Gitta pedig így válaszolt: „Csak azért, hogy kinyithassam előtted az ajtót, úrnőm!” Sejtették-e vajon, hogy milyen ajtóról lesz majd szó? Az egyetlen, akiről úgy tűnt, hogy van erről fogalma, József volt. Talán ezért merült sokszor komoly hallgatásba?

Franciáról fordította Kardos Gyöngyi és Kerényi Mari